האשה נקנית פרק ראשון קידושין

ואקדש אני לך. וכשנתנו לו מ"ל התקדשי לי מקודשת ואע"ג דלא מטי הנאה לידה: **מדין ערב.** ממה שמלינו בתורה שהערב משעבד למלוה [ב] אנו יכולין ללמוד: **הילך מנה והתקדשי לפלוני.** והוא שלוחו אלא שמקדשה משלו: **מקודשת.** ואע"ג דממונא לאו של משלח הוא: **מדין עבד כנעני.** דתנן במתני' לקמן (דף כב:) קונה את עצמו בכסף ע"י אחרים שאחרים פודין אותו בממונן והוא קונה עצמו ויוצא לחירות ואע"ג דלא מסר מיהו בהאי ממונא מידי: **ואקדש אני לו.** לאותו פלוני כמנה שנתן לו בשבילי: **מדין שניהם.** [ג] מדין שני הדינין הללו של ערב ושל עבד כנעני אנו למידין: **האי דקא מקני.** בעל העבד שהוא מקנה את העבד לחירות קא קני האי כסף שמקבל בשבילו: **ואקדש אני לך.** והוא קיבלו ואמר לה התקדשי לי בכך: **מקודשת.** כדמפרש ואזיל טעמיה לקמיה: **שיש להן אחריות.** אדם הוקש לקרקעות [ד] דכתיב (ויקרא כה) והתנחלתם אותם לרשת אחוזה: **עם נכסים שאין להם אחריות.** שמוכר או נותן לו קרקעות ומטלטלין וזה מושך המטלטלין והקרקעות קנויים לו במשיכת המטלטלין: **ואנן איפכא תנן.** שצריך לקנות הקרקע באחד מן הדברים שהקרקע נקנה בהן כגון כסף או שטר או חזקה דעבל וגרר ופרץ כל שהוא והמטלטלים נקנים אגבן: **באדם השוה עם קונו.** שאינו רגיל לקבל מתנות: **בהיא הגאה כו'.** שמרלה זאת לתת פרוטה לאדם שיפייסנו לזה לקבל הימנה מתנה: **וכן לענין ממונא.** הגך שמעתא דרבא דילפינא קידושין מדין ערב ומדין עבד כנעני כן לענין ממונא מכר לו שדה ואמר לו תן הכסף לפלוני ושדי מכורה לך בו קנה מדין ערב הילך מנה והתא שדך מכורה לפלוני קנה אותו פלוני השדה מדין עבד תן מנה לפלוני ותקנה לו שדי בו קונה מדין שניהם: **ניחא לה.** להיות נקנית בכל דהו בקנין כל שהוא ואפילו בטובת הנאה בעלמא: **טן דו.** בגופים שנים בעל ואשתו ואפילו אינו לה אלא לצוות בעלמא: **דאיתיהיב למחילה.** שאדם רשאי למחול: **אשה אמר רחמנא.** כי יקח איש אשה: **איש אמר רחמנא.** כי יקח איש: **איפשא לבי תרי.** להשא להם מי שאשר הילכך המי לא קדיש אלא פלגא ומצייה נשאר לאחר מ"כ אינה מקודשת לזה: **ניפשטו קידושי כבולה.** כי אמר מצייך מקודשת לי להא מקודשת בלשון הקדש [ה] קאמר לה: **ואפי' למ"ד כו'.** פלוגתייהו במסכת תמורה [ו]: **הפס בכמה היא.** ושלו היא ואין מעכב על ידו מלהתקדש לפיכך יש כח במאמרו לפשוט והכא דעת אחרת יש תשובה כמותו המעכבת בדבר שאם אין [ז] אשה רוצה אינם קידושין חו לא נתרצה אלא לחציה לפיכך אין דיבורו תפיס בה: **הא לא דמיא כו'.** מסקנא דתירוצא הוא אין דבר זה דומה אלא לבהמה של שני שותפין דאיכא דעת אחרת המעכבת בה והתם לא אמרי' דמקדש כולה ע"פ האחד: **ואינה קריבה.** הואיל ונתחלק הקדישה לא נראית לקרב אלא חצי ומתחלק הקדישה לא נראית לקרב אלא חצי ומכר ויקריב אחרת בדמיה: **ושושה תמורה.** אם המיר בה: **ותמורה כיולא בה.** דאינה קריבה דמכח קדושה דמוה בגאתה: בעלי

אם כן הו"ל נכסים שיש להם אחריות. פי' בקונטרס דאדם הוקש לקרקעות דכתיב והתנחלתם אותם לרשת אחוזה וקשה דהכוא קרא כתיב בעבד [א] אבל כן מוכיח לא איתקש אלא דוקא בדמי עלי לפי שנמכר אותו כעבד כדאיתא בפ"ק דקידושין (דף טו.) ועבד נמי פליגתא היא בפ"ק דב"ק (דף יב.) אי כמקרקעי אי כמטלטלי דמי ונראה דלאו דוקא יש להם אחריות אלא אף אי מי אין להם אחריות לא מצינו מטלטלין נקנין אגב מטלטלין דנכסים שאין להם אחריות לא שייך בהו אגב [ב] מ"ע י"ל דה"ק עכ"ל אי אשה נקנית אגב מטלטלין שהרי קנין כסף דאשה ילפינן משדה קיחה קיחה ואם אין שדה נקנה מהיכא מיתי באשה [ג]:

ונפשטו קידושי כבולה מי לא תניא כו'. תימה דבריש תמורה (דף יא:) יליף רגלה של זו עולה ובדבר שהנשמה תלויה בו מקרא דכתיב [ד] כל אשר יתן ממנו לה' וגבי אשה דכתיב כל אשר קרבו ומ"כ מאי פריך הא לא דמו להדדי ונראה שלכך דקדק רש"י ופירש דהא מקודשת בלשון הקדש קאמר לה וכדאמר בריש פירקין דאמר לה אמ"ע כהקדש שאדם עושה אותה כהקדש לפיכך יש להיות דינה כהקדש אבל אם היה אומר מאורסת או חד מהנהו לישני דלעיל (דף ו.) על זה לא היה מקשה ונפשטו קידושי כבולה לפירוש זה: **וחזר** ולקחה. הא דנקט וחזר ולקחה ולא נקט בהמה של שני שותפין שהקדים כל אחד חציה משום דלא שייך התם ושושה תמורה ותמורתה כיולא בה דשותפין אין ממירין כדאמר בתמורה (דף יג.) ובפ"ק [לזבחים] (דף ו.):

ואפי' למאן דאמר אין כולה עולה. התס (תמורה יא:) מפרש למאן דאמר דאין כולה עולה מה יעשה ממנה וקאמר דימכרנה לגרמי עולות מון מדמי הרגל שהקדים ופריך היאך יפטר זה מעולתו הא הוא ליה עולה חסירה ומשני כגון דאמר הרי עלי עולה כמו שאמלאנה [ה]:

שמע אבל קידושין אימא לא צריכא: [ו] אמר רבא [ז] התקדשי לי לחציי מקודשת חצייך מקודשת לי אינה מקודשת אמר ליה אביי לרבא מאי שנא חצייך מקודשת לי דאינה מקודשת אשה אמר רחמנא ולא חצי אשה ה"נ איש אמר רחמנא ולא חצי איש א"ל [ח] הכי השתא התם [ט] איתתא לבי תרי לא חזיא אלא גברא מי לא חזי לבי תרי וה"ק לה דאי בעינא למינסב אחריתי נסיבנא אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא וניפשטו לה קידושי בבולה מי לא תניא [י] האומר רגלה של זו עולה תהא כולה עולה ואפי' למ"ד אין כולה עולה [יא] ה"מ היכא דמקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל מקדיש דבר שהנשמה תלויה בו הויא כולה עולה מי דמי התם בהמה הכא דעת אחרת הא לא דמיא אלא להא [יב] דאמר רבי יוחנן [יג] בהמה של שני שותפין הקדיש חציה [יד] וחזר ולקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה ביוצא בה שמע מינה תלת

ואקדש (ב) לך מקודשת [ג] מדין ערב ערב לאו אף ע"ג דלא מטי הנאה לידיה קא משעביד נפשיה האי איתתא נמי אע"ג דלא מטי הנאה לידה קא משעבדא ומקניא נפשה [א] הילך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני עבד כנעני לאו אף ע"ג דלא קא חסר ולא מידי קא קני נפשיה האי גברא נמי אע"ג דלא קא חסר ולא מידי קא קני לה להאי איתתא [ב] תן מנה לפלוני ואקדש אני לו מקודשת מדין שניהם ערב לאו אף ע"ג דלא קא מטי הנאה לידיה קא משעבד נפשיה האי איתתא נמי אע"ג דלא קא מטי הנאה לידה קא מקניא נפשה מי דמי ערב האי דקא קני ליה קא חסר ממונא האי גברא קא קני לה להאי איתתא ולא קא חסר ולא מידי עבד כנעני יוכיח דלא קא חסר ממונא וקא קני נפשיה מי דמי התם הך דקא מקני קא קני הכא האי איתתא קא מקניא נפשה ולא קא קניא ולא מידי ערב יוכיח אע"ג דלא קא מטי הנאה לידיה משעבד נפשיה בעי רבא הילך מנה ואקדש אני לך מהו אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא מקודשת אמר ליה רב אשי למר זוטרא אם כן הוה ליה נכסים שיש להם אחריות נקנין עם נכסים שאין להם אחריות ואנן איפכא תנן [ג] נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה אמר ליה מי סברת דאמרה ליה אגב [ד] הכא באדם חשוב עסקינן דבההיא הגאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה ומקניא ליה נפשה איתמר נמי משמיה דרבא [ה] וכן לענין [ו] ממונא וצריכא דאי אשמועינן קידושין משום דהא איתתא ניחא לה בכל דהו כדריש לקיש [ז] דאמר ר"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו אבל ממונא אימא לא ואי אשמועינן ממונא משום דאיתיהיב למחילה אבל קידושין אימא לא צריכא: [ח] אמר רבא [ט] התקדשי לי לחציי מקודשת חצייך מקודשת לי אינה מקודשת אמר ליה אביי לרבא מאי שנא חצייך מקודשת לי דאינה מקודשת אשה אמר רחמנא ולא חצי אשה ה"נ איש אמר רחמנא ולא חצי איש א"ל [י] הכי השתא התם [יא] איתתא לבי תרי לא חזיא אלא גברא מי לא חזי לבי תרי וה"ק לה דאי בעינא למינסב אחריתי נסיבנא אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא וניפשטו לה קידושי בבולה מי לא תניא [יב] האומר רגלה של זו עולה תהא כולה עולה ואפי' למ"ד אין כולה עולה [יג] ה"מ היכא דמקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל מקדיש דבר שהנשמה תלויה בו הויא כולה עולה מי דמי התם בהמה הכא דעת אחרת הא לא דמיא אלא להא [יד] דאמר רבי יוחנן [טו] בהמה של שני שותפין הקדיש חציה [טז] וחזר ולקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה ביוצא בה שמע מינה תלת

מסורת הש"ס

(א) [ע"ז סב:]. (ב) [לקמן כו. וב"ק], (ג) [ע"ז סב:]. (ד) תמורות עה. יבמות קיח: לקמן מא. ב"ק קיא., (ה) [נעין מג.], (ו) לקמן מג.; (ז) תולין סט: קלה. תמורה י. יא. ערכין ד.; (ח) [זבחים יב. תמורה כו. כריתות מז.], (ט) [ב"ב קנב ע"ב. ע"ז], (י) [מגילה כג ע"ב. ולקמן כב ע"ב], (יא) [לעיל ב ע"ב], (יב) [ע"ז], (יג) [ב"ק], (יד) [כתוס'ד: האשה רוצה ומר לא נתרצים], (טו) [וע' תוס' מגילה כג: ד"ה שמין], (טז) [ויקרא כז. ט], (יז) [ע"ש בתמורה כאמר הרי עלי שולה בחייב וע' פרש"י שם רש לישב קלם].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואקדש אני לך: (ב) רש"י ד"ה מדין שניהם משני הדינין כל"ל ותיבת מדין נמחק:

מוסף רש"י

קא משעבד נפשיה. בתמירה כעלמא כלא קנין (רשב"ם ב"ב קנב.). **נכסים שיש להם אחריות.** קרקעות, שאחריות כל אדם, (הליה) (המליה) והעשה בחיבוי עליהן לפי שקיימין ועומדין לפיכך נמכרין עליהן (לקמן כו.), לפי שאין דליקה שולטת בהן ואינן מיכנין (רשב"ם ב"ב קנ.). **נכסים שאין להם אחריות** מטלטלין ושטר (שם עז.). **נכסים שאין להם אחריות נקנין עם כו'.** בדבר שהוא קנין לקרקע, ואינו קנין למטלטלין. (ב"מ מ.). **אם** מכר מטלטלין עם קרקע, כיון שקנה ליקח את הקרקע באחד מהשלשה קניינים, נקנים מטלטלין עמה (לקמן כו.). **טב** למיתב טן דו מלמיתב ארמלו. טן דו, נופים שנים, כל דהוא כעל (יבמות קיח:). משל הדיוט הוא שהנשים פוחדות טוב לשבת עם גוף שנים משבת אלמנה (בכתובות עה. וכעי"ז לקמן מא.) כלומר אשה בכל דהו ניחא לה (ב"ק קיא.). **דבר שאין הנשמה תלויה בו.** כגון מן הארוכה ומטה (שבועות ה:). **הקדיש חציה.** אחד מהם (זבחים יב.). **ואינה קריבה.** הואיל ונתחלק הקדישה לא נראה להקריב, דחצייה השני תולין ונחתי מעיקרו הוא, הלכך אינה קריבה עוד ותרעה ולוקמין בדמיה אחרת (שם). הואיל ומתחלה כשהקדיש חציה לא היתה ראויה לקרב אלא קדשה לחציה יכיון דלא הר דידיה לא פשטה קדושה בהשתא שנתא כטולה, דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו (תמורה כו. וכעי"ז כריתות כז.). **ועושה תמורה.** דהא אינה דשותפין (זבחים יב.).

עין משפט נר מצוה

מז א מי' פ"ה מהל' אישות הל' כב סמג עשין מת טוש"ע אה"ע סי' כט סעי' ב: **מח** ב מי' שם הל' כא סמג שם טוש"ע שם סעי' ג: **מט** ג מי' שם הל' כב סמג שם טוש"ע אה"ע סי' כט סעי' ט: **נ** ד מי' פ"ח מהל' ממיכה הל"ו סמג עשין כב טוש"ע חו"מ סי' קל סעי' ג ד ה ו ז וע"ש בב"י: **נא** ה מי' פ"ג מהל' אישות הל"מז טוש"ע אה"ע סי' לא סעי' מ: **נב** ז מי' פ"ו מהל' מעשה הקרבנות הל"ינ: **נג** ח מי' שם הל"יד ופסק דקריבה ותלה כרי [שיין ש"מ]:

גליון הש"ס

גמ' יחזר ולקחה והקדישה. ע' נטין מג ע"ב תי"ש בגמרו:

מוסף תוספות

א. דהיינו דוקא עבד כנעני דעליה כתיב קרא דהתנחלתם. תוס' מגילה כג: ד"ה שמין. ב. אלא לפי שדומה יותר לנכסים שיש להם אחריות נקטיה לרבותא. תוס' הרא"ש.

תוס' ר"י הזקן

דלא מטי. הנאת ממון לידיה שכל הממון נוטל האחר וזה נכנס ערב. בהדיא הנאה. דקא מהימן ליה שנותן ממונו לאחר מפני שהוא ערב נמיר ומשעבד נפשיה. **והתקדשי לפלוני.** ואותו פלוני אומר לה הרי את מקודשת לי בהנאה שיש לך בשבילי שנותן לך פלוני המנה שתתקדשי לי קונה האשה. אע"פ שאינו חסר ממון שהרי עבד כנעני קונה עצמו בכסף על ידי אחרים שפודין אותו ואפילו נתן לה הפלוני המנה על מנת שתתקדש לו והוא אמר לה עתה כך מקודשת שהנאה יש לה עתה שאם לא תתקדש אין לה במעות כלום. ומסתברא שאם נתאכלו המעות קודם שיאמר לה האחר זה הלשון שאינה מקודשת שהרי בשעה שהוא אומר כך הויא להו מלוה ולא דמי להתקדשי לי בזה לאחר שלשים יום [להלן נט. א]. דקא מקנה. העבד זהו האדון קני הכסף מיד אחרים שפודין אותו. [והילך מנה ואקדש אני לך]. ופי' שהוא אומר לה הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שקבלתי ברצונך. נכסים שיש להם אחריות. כגון קרקעות ואדם איתקש לקרקע והיה סבור המקשה שהטעם הוא אגב שקנה המעות

מסורת הש"ס

במשיכה קנה האשה. ואנן איפכא תנן. במתני' דהאי פירקא (להלן כו, א). הכא מיירי שהוא אדם חשוב שאינו רגיל לקבל מתנות ויש לה הנאה בשקבל מתנה הימנה והוא אמר לה הרי את מקודשת בהנאה שיש לך בשקבלתי מתנה ממך. אבל אם לא הרי אדם חשוב ליכא הנאה ונמצא שמתקדשת בלא דבר ואינם קדושין כלל. ואע"ג דאמר לה הרי את מקודשת בהנאה שיש לך בשקבלתי מתנה ממך, דאי לא תימא הכי למה לי למימר באדם חשוב, הכי איבעי ליה למימר דאמר לה אגב. הכא דאמר לה בההיא הנאה, וכ"כ הרי"ף והרא"ש ז"ל [אישות פ"ה הכ"כ]. וכן לענין ממונא. תן מנה לפלוני ואתן לך ביתי כיון שנתן המנה קנה הבית, וכן הילך מנה ותן ביתך לפלוני. וכן תן מנה לפלוני ואתן לו ביתי כיון שנתן לו המנה ג"כ קנה הבית. וצ"ע למה לא הביא הרא"ש ז"ל [מכירה פ"א ה"ו] אלא תן מנה לפלוני ואתן לך ביתי. **אבל קדושין.** שאינה יכולה למחול אימא לא, צריכא. אשה. כי יקח איש אשה. **לא חזיא.** דאשת איש אסורה לאחר והוה ליה כמאן דאמר התקדשי לי ולאחר. אבל כי אמר לחציי ונתרצית ונתן לה כסף או שטר מקודשת. לא רצה לומר שאין לה בו אלא החצי. אלא רצה לומר הואיל והרשות בידי ליקח אשה אחרת אקחנה ותהיה אשתי את ואחרת. וכתב רבינו מאיר פשיטא שהרשות בידו, ותירץ דאפילו לא אפשר למיקם בסיפוקייהו דאמרינן ביבמות [סה, א] שאינו רשאי, הכא רשאי, דכאילו התנה לה בפירוש דמי. ודעת הרי"ף [אישות פ"ג ה"ט] כפי' קמא. **בבולה.** דהואיל וקדשה לחציה דבר שהנשמה תלויה בה קידש. **התם בהמה.** שלו ולוינא אלא דעת המקדש והואיל והקדיש אבר שהנשמה תלויה בו כולה רוצה לקדש. **הכא.** איכא דעת האשה, ואע"פ שהוא כוון לכולה היא לא כיוונה אלא לחצייה, ולא דמיא הא אלא לבהמה של שני שותפין שאם הקדיש חציה אינה קדושה כולה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com